

Informatie verzamelen en verwerken

deel 3: onderzoeksmethodologie

v3.1

WPO Onderzoeksmethodologie 2016-2017

Faculteit IR – vakgroep INDI

yannick.verbelen@vub.ac.be

- primair vs. secundair
- bronnen vergelijken
- mainstream media
- pseudowetenschap
- wetenschappelijke schrijfstijl

Primair

- manuscripten
- interviews
- audio en video-opnames
- autobiografieën
- ...

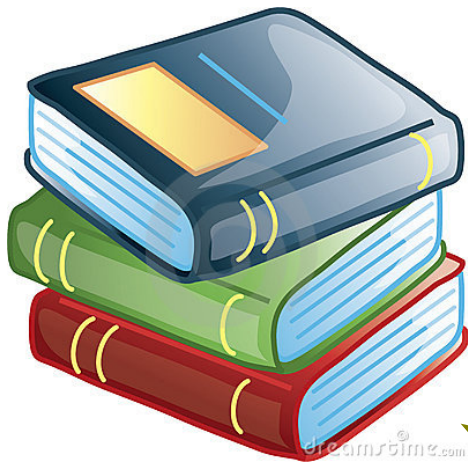
Secundair

- boeken en magazines
- encyclopedieën
- columns en satire
- documentaires
- ...

Bronnen vergelijken

multimedia

**boeken
tijdschriften**

pers

Mainstream media

THE WALL STREET JOURNAL.

REUTERS

abc NEWS.com

USA TODAY

CBS Market Watch

Chicago Tribune

Newsweek

 PBS

Parents.com

Bloomberg
RADIO

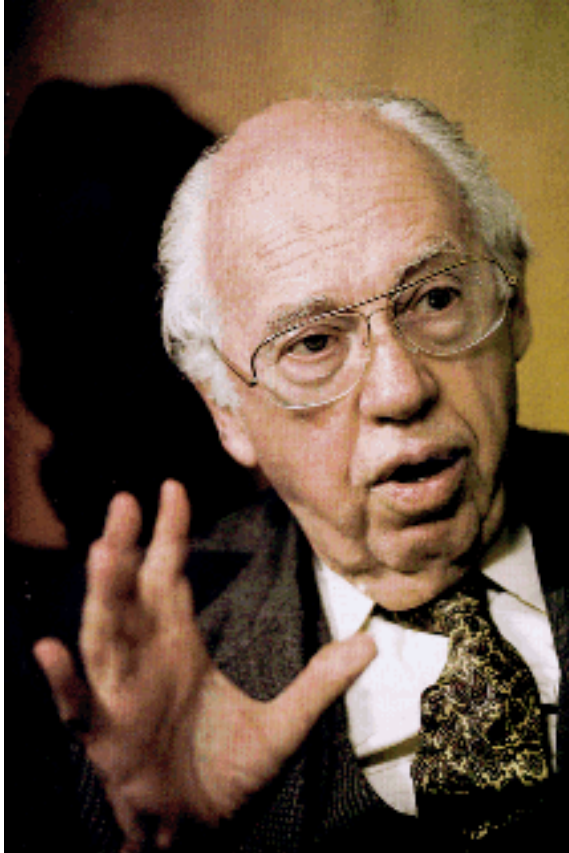
 NBC

Woman's Day

TIME

<http://www.whoownsthenews.com>

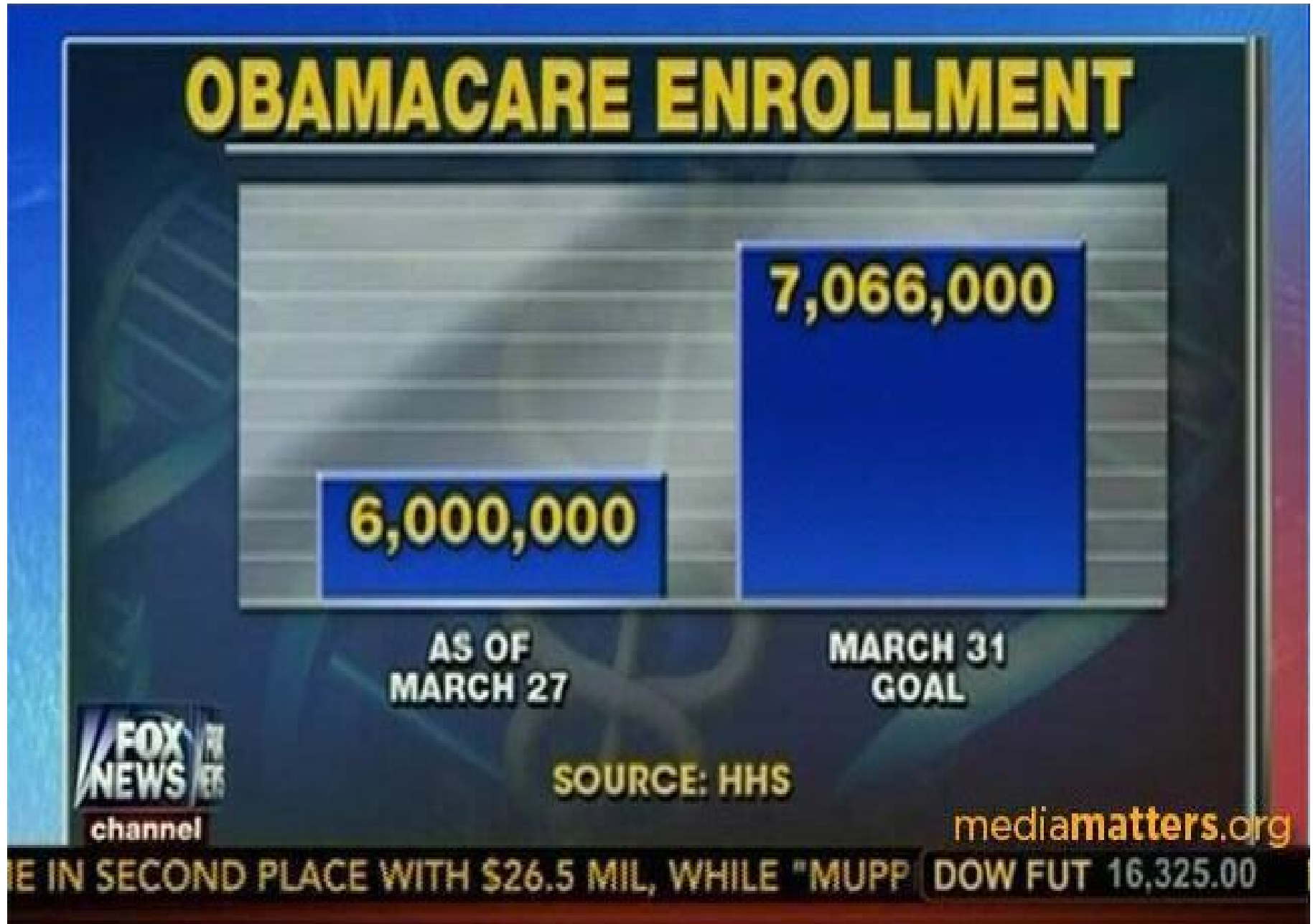
Mainstream media

“We'll know our disinformation program is complete when everything the American public believes is false.”

**William J. Casey
hoofd CIA 1981 – 1987**

Mainstream media

Pseudowetenschap

- niet falsifieerbaar
- “straffe” claims
- niet gevalideerd
- selectieve bronnen
- geen peer review
- kritiek = complot!

<http://www.buydehydratedwater.com/>
<http://zapatopi.net/afdb/>
<http://www.thepregnancytester.com/>
<http://www.genochoice.com/>

- memes
- anekdotes
- April Fools Day
- ...

<http://www.dhmo.org/>

<http://www.deadlysins.com/guineaworm/index.htm>

<http://zapatopi.net/treeoctopus/>

- neutraal en objectief
- (wetenschappelijk) correcte terminologie
- passief (tenzij om nadruk te leggen)
- eenduidige zinsbouw
- correcte spelling en grammatica

Vrije Universiteit Brussel

Informatie verzamelen en verwerken

deel 3: onderzoeksmethodologie

v3.1

WPO Onderzoeksmethodologie 2016-2017
Faculteit IR – vakgroep INDI
yannick.verbelen@vub.ac.be

- primair vs. secundair
- bronnen vergelijken
- mainstream media
- pseudowetenschap
- wetenschappelijke schrijfstijl

Referenties

Primair

- manuscripten
- interviews
- audio en video-opnames
- autobiografieën
- ...

Secundair

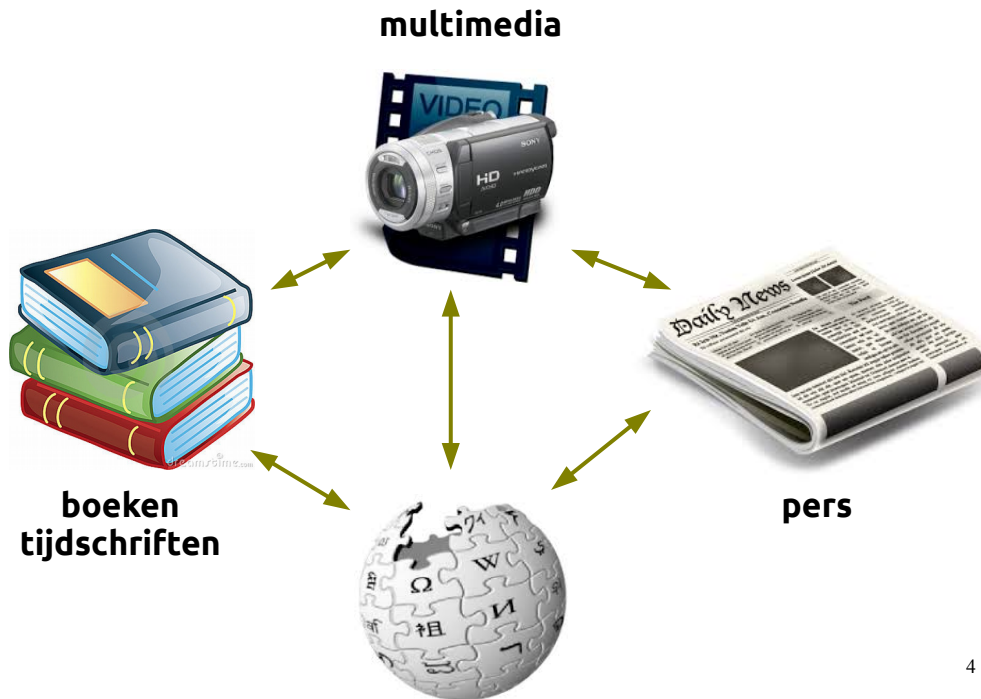
- boeken en magazines
- encyclopedieën
- columns en satire
- documentaires
- ...

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen *primaire* en *secundaire* informatiebronnen.

Een *primaire bron* is een verslag van een gebeurtenis, hetzij geschreven, gesproken of gefotografeerd, door een ooggetuige van die gebeurtenis op het moment zelf of kort erna. Primaire bronnen zijn afkomstig van personen met directe kennis van de feiten.

Een *secundaire bron* daarentegen ontstaat lang na de gebeurtenissen die beschreven worden, en wordt beschreven door personen die niet direct bij de gebeurtenissen betrokken waren. Een secundair bron baseert zich dus noodzakelijkerwijze op de feiten uit primaire bronnen of andere secundaire bronnen.

Bronnen vergelijken

Bij het verzamelen en verwerken van feitenmateriaal (primaire bronnen) kunnen onopzettelijke fouten optreden, kan er informatie worden vergeten en/of achterwege gelaten worden omdat het overbodig wordt geacht. Daarnaast kan er ook opzettelijk informatie worden weggelaten en/of verdraaid om politieke, ideologische of economische redenen (lobbywerk, propaganda enz.).

Om er zeker van te zijn dat informatie correct is, dien je dus meerdere onafhankelijke bronnen te consulteren en te vergelijken. Bronnen die overeenkomen, versterken elkaar. Bronnen die afwijken daarentegen wijzen op controversiële onderwerpen met verschillende visies, of op onduidelijkheid.

Mainstream media

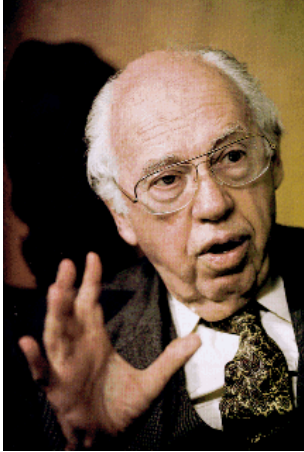
<http://www.whoownsthenews.com>

5

Sinds het einde van de jaren '90 heeft het wereldwijde medialandschap ingrijpende veranderingen ondergaan. Door de opkomst van het Internet als informatiebron zijn onafhankelijke radio- en tv-stations, kranten en magazines onder druk gekomen en uiteindelijk samengesmolten en/of opgenomen in een klein aantal mediabedrijven (*eng. media corporations*). De politieke en economische koers van deze bedrijven bepaalt grotendeels wat het publiek te horen/zien/lezen krijgt.

Bij het verzamelen van informatie vormen deze mediabedrijven een hinderpaal vermits zij slechts als één onafhankelijke bron kunnen beschouwd worden. Het is dus moeilijker om nieuwsfeiten e.a. te checken. Bovendien beïnvloedt de politieke agenda van deze bedrijven de verslaggeving inhoudelijk (propaganda).

Mainstream media

“We'll know our disinformation program is complete when everything the American public believes is false.”

William J. Casey
hoofd CIA 1981 – 1987

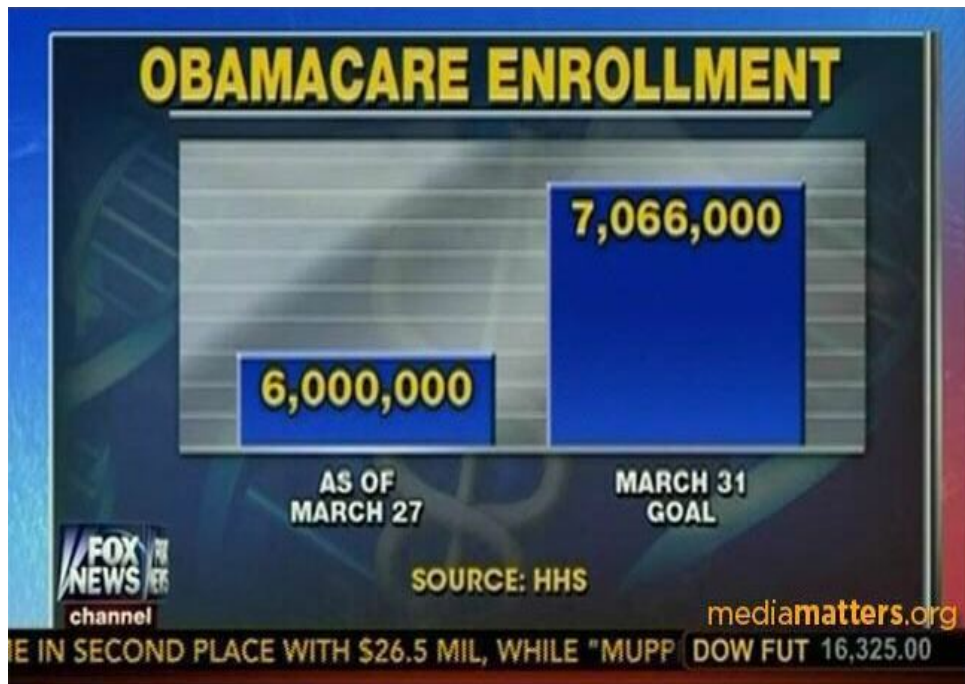
6

Inlichtingendiensten met dubieuze reputatie, zoals de CIA en NSA, zijn berucht om hun lobbywerk binnen mediabedrijven en het nieuws te beïnvloeden. Dit met als doel de aandacht van het publiek af te leiden van bepaalde gevoelige thema's, om tegenstanders in diskrediet te brengen, of om propaganda te voeren.

Bij controversiële onderwerpen is het nog belangrijker om een zo groot mogelijk aantal onafhankelijke bronnen te consulteren. Hierbij is het meestal interessanter om buiten de mainstream media te kijken, bv. naar rapporten van getuigen, NGO's en dergelijke.

Mainstream media

Manipulatie van feitenmateriaal kan direct of subtiel gebeuren. Bij directe manipulatie worden feiten verdraaid, bv. door cijfers te veranderen of bijkomend cijfermateriaal te bedenken dat de voorgestelde opinie ondersteunt, door over niet-bestaande interviews te rapporteren e.d.

Subtiële manipulatie komt vaker voor omdat dit moeilijker te bewijzen is. Gebruikte technieken omvatten o.a. het weglaten van bepaalde feiten, en het bewust foutief voorstellen van cijfermateriaal om een bepaalde indruk te wekken.

Pseudowetenschap

- niet falsifieerbaar
- “straffe” claims
- niet gevalideerd
- selectieve bronnen
- geen peer review
- kritiek = complot!

<http://www.buydehydratedwater.com/>
<http://zapatopi.net/afdb/>
<http://www.thepregnancytester.com/>
<http://www.genochoice.com/>

8

Regelmatig verschijnen er dubieuze claims van uitvindingen die gebruik maken van eerder onbekende natuurwetten of technologie. De auteurs geven zelden of nooit uitleg over hoe zij tot hun resultaten gekomen zijn, de experimenten zijn niet herhaalbaar, en niet geobserveerd door andere (geen peer review).

Het uiteindelijke doel van deze “uitvindingen” is quasi altijd financieel gewin, ofwel rechtstreeks via verkoop van 'patenten' of 'producten', of via stijgende aandelenkoersen in het bedrijf. Sommige van deze scams zijn niet altijd even triviaal en gemakkelijk te herkennen.

- memes
- anekdotes
- April Fools Day
- ...

<http://www.dhmo.org/>
<http://www.deadlysins.com/guineaworm/index.htm>
<http://zapatopi.net/treeoctopus/>

9

In tegenstelling tot valse claims van uitvindingen of ontdekkingen, hebben hoaxes in de regel geen financieel gewin tot doel. Het gaat gewoonlijk om memes (*pop culture*), anekdotes, 1 april grappen en andere humoristische publicaties. In uitzonderlijke gevallen kan het ook gaan om experimenten met wetenschappelijke achtergrond, bijvoorbeeld om publieke opinie of kennis te testen.

- neutraal en objectief
- (wetenschappelijk) correcte terminologie
- passief (tenzij om nadruk te leggen)
- eenduidige zinsbouw
- correcte spelling en grammatica

De verzamelde bronnen dienen op een neutrale en objectieve wijze verwerkt te worden. Dit houdt in dat elke bron representatief wordt vermeld en dat aan alle opinies in verhouding tot hun relevantie een gelijkwaardige aandacht wordt besteed.

Een goed artikel maakt gebruik van de correcte vakterminologie zonder daarin te overdrijven, en focust op een overwegend passieve schrijfstijl. Probeer zinnen kort te houden en het gebruik van komma's om bijzinnen te koppelen te vermijden.